

Stručni rad

NEOBAVEZNI IZBORNI PREDMET »UMJETNOST«

Andreja Bogataj Rant, profesorica, učiteljica razredne nastave

Osnovna škola Železniki, Slovenija

Sažetak

Umjetnost je dio ljudskog života već dugi niz godina jer njezini prvi počeci sežu u daleku prapovijest. Umjetnost se s vremenom mijenjala i poprimala različite oblike. Povijest umjetnosti multidisciplinarna je znanost koja istražuje umjetnost kroz vrijeme. Umjetnost je kulturni odnosno društveni fenomen koji karakterizira ljudsku aktivnost i koji je izravno povezan s preživljavanjem i razmnožavanjem. Umjetničko izražavanje ljudska je potreba povezana s poljima inovacija i kreativnosti. Budući da su ove kompetencije ključne za uspješno funkcioniranje pojedinca i šireg društva u 21. stoljeću, u nastavnom planu neobaveznog izbornog predmeta umjetnost one se prioritetno obrađuju. Toga smo svjesni također u našoj osnovnoj školi, zato veliku pažnju posvećujemo neobaveznom izbornom predmetu umjetnost.

Ključni pojmovi: umjetnost, umjetničko izražavanje, kreativnost, inovativnost

1. Uvod

Počeci umjetnosti sežu u prapovijest. Prva umjetnička djela u području arhitekture, kiparstva i slikarstva počela su se pojavljivati oko četrdeset tisuća godina prije Krista. Prva se umjetnost počela razvijati u mlađem paleolitu, kada je neandertalca zamijenio *Homo sapiens* – umni čovjek. U početku je umjetnost bila dio vjerskih i drugih rituala, a umjetnošću su ljudi uglavnom izražavali umjetničke osjećaje i težnje za ljepotom. Ljudi su često crtali po zidovima špilja. Živjeli su ispod prevjesa, a crteže su stvarali dublje u unutrašnjosti špilje. Crtežima su se zahvaljivali višim silama za životinje koje su im značile hranu i odjeću.

Najpoznatiji špiljski crteži otkriveni su 1869. godine u špilji Altamira u Španjolskoj. Smatra se da su nastali 14.000 – 10.000 godina pr. Kr.

»Kazališna predstava samo je imitacija radnje, a ne radnja sama.«¹ Antičko kazalište doživjelo je svoj najveći procvat u 5. stoljeću prije Krista, a korijene vuče iz rituala u čast boga Dioniza (boga vina i plodnosti). Zbor, koji je brojao oko 50 muškaraca, pred oltarom boga pjevao je zahvalnice i opisivao njegov život. Tada se voditelj zbora, nazvan Tespis, odvojio od zbora i između njega i zbora nastao je dijalog. Tespis se smatra prvim glumcem u povijesti kazališta. Igre od vjerskog značaja postupno su se pretvarale u predstave koje su počeli doživljavati kao umjetnost i zabavu.

Umjetnost se mijenjala tijekom vremena i povijesnih razdoblja. Multidisciplinarna znanost koja to istražuje je povijest umjetnosti. Bavi se klasifikacijom kultura, uspostavlja periodizaciju i promatra posebnosti te utjecajne karakteristike umjetnosti. Povijest umjetnosti proučava arhitekturu, kiparstvo, glazbu, slikarstvo, literaturu, kazalište, ples, film, fotografiju, dizajn i grafičke umjetnosti.

Umjetnost je kulturni odnosno društveni fenomen koji karakterizira ljudsku aktivnost i koji je izravno povezan s preživljavanjem i razmnožavanjem. Poznajemo devet područja umjetnosti. To su glazbena umjetnost, likovna umjetnost, kazalište, film, ples, verbalna umjetnost, internetska umjetnost, primijenjena umjetnost i književna umjetnost.

¹Antički grčki filozof Aristotel o kazalištu, <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201104648.pdf>

2. Umjetnost u školi

U slovenskim osnovnim školama (također u našoj) učenici od 4.do 6. razreda u okviru nastave odabiru također pojedine neobavezne izborne predmete: sport, drugi strani jezik (njemački), informatiku, tehniku i umjetnost. Kada učenik odabere pojedini predmet, taj predmet postaje za njega obavezan za tekuću školsku godinu i učenik je iz toga predmeta također ocijenjen.

Neobavezni izborni predmet umjetnost zauzima područje filma, folklor, glazbenog stvaralaštva, likovne umjetnosti, književnog stvaralaštva, plesa i kazališta (lutke, drama).

Umjetničko izražavanje ljudska je potreba povezana s poljima inovacija i kreativnosti. Ove dvije kompetencije ključne su za uspješno djelovanje pojedinca i šireg društva u 21. stoljeću, zbog toga se u nastavnom planu neobaveznog izbornog predmeta umjetnost obrađuju prioritetno.

2.1 Opći ciljevi predmeta:

- Poticanje radoznalosti učenika, opuštanje uz umjetnost i razvijanje interesa i aktivnog odnosa prema kulturi i umjetnosti.
- Stvaranje pozitivnog odnosa prema nacionalnoj i svjetskoj kulturnoj i umjetničkoj baštini i njezina integracija u modernost.
- Jačanje i razvijanje izravne percipativno-kognitivne sposobnosti učenika, estetskog iskustva, želja, performansa i mašte kroz izvedbu, igru, mjuzikl, video, sliku ili objekt, tako da učenici mogu objasniti, razlikovati i odražavati svoju percepciju.
- Razvoj osobnog i etničkog identiteta učenika.
- Stvaranje, vizualizacija i vrednovanje aktivnosti i proizvoda prikladnih razvojnom stupnju učenika.
- Istraživanje suvremene danas živeće umjetničke produkcije koja naglašava važnost razvijanja razumijevanja kulturnog okruženja u kojem živi učenik.

2.2 Tijek izvedbe neobaveznog izbornog predmeta umjetnost u našoj školi

Predmet smo u OŠ Železniki uveli 2015. godine. Četiri mentorice, dvije učiteljice razredne nastave, učiteljica likovne umjetnosti i učiteljica glazbe međusobno se povezujemo, nadopunjujemo i uspješno surađujemo.

Svake godine predmet umjetnost pohađa od 13 do 25 učenika od 4. do 6. razreda. Prije početka godine mentorice izaberemo odgovarajući dramski i/ili lutkarski tekst. Ako

je učenika više, izaberemo dva teksta. Tijekom školske godine jednom tjednom vježbamo, učimo i pripremamo predstavu.

Učenici aktivno sudjeluju u pripremi predstave od samog početka do kraja tako da sami izrađuju scenu ili dijelove scene (npr. drvo, grmlje, paprat, kućicu itd.), jednostavne kostime, rekvizite (npr. puževu kućicu, ticala, krila, divovske cipele, alat itd.), kazališne letke te pripreme glazbenu pratnju. Na satovima upoznaju glazbene instrumente i vrstu glazbe, stvaraju vlastite tekstove te ih uglazbljuju.

Slika 1: Izrada scenskog pribora – stablo (izvor: Polona Kovač, 2016.)

Slika 2: Ilzrada scenskog pribora – stablo (izvor: Polona Kovač, 2016.)

Slika 3: Izrada scenskog pribora – stablo (izvor: Polona Kovač, 2016.)

Na kraju školske godine učenici izvode predstavu učenicima u školi, roditeljima, vanjskim posjetiteljima, a tijekom školske godine s raznim glazbenim točkama i recitalima sudjeluju na školskim i lokalnim priredbama.

Rade u skupinama, u parovima ili pojedinačno. Aktivno su uključeni u proces, izražavajući svoja mišljenja, stavove i razmišljanja. Učenici stvaranjem izražavaju i upoznaju sebe u odnosu na okolinu i pri tome osobno rastu.

Probe se održavaju u školi, a nekoliko sati prije predstave također u kulturnom centru na kazališnoj pozornici. Učenici upoznaju osnove glume na pozornici, uče izražavati svoje osjećaje, javno nastupati, razvijaju maštu, kreativnost, domišljatost, jačaju samopoštovanje i osjećaj pripadnosti grupi, uče surađivati i raditi u grupi, nauče prihvaćati kritiku i rastu uz pohvale.

Do sada smo pripremili:

- školska godina 2015./16.: predstava »Kekec«
- školska godina 2016./17.: predstava »Svađa u bajkovitoj šumi«
- školska godina 2017./18.: predstave »Mojca Pokrajculja« i »Bubamara«
- školska godina 2018./19.: predstava »Muca Copatarica« i lutkarska predstava »Žogica Nogica«
- školska godina 2019./20.: lutkarska predstava »Sinček Palček«
- školska godina 2020./21.: glazbena bajka »Palček Piskalček«

Slika 4: Konačni izgled scene (izvor: osobni arhiv, 2021.)

Slika 5: Kostim puža i jelanaka u vlastitoj izradi (izvor: osobni arhiv 2021.)

Slika 6: Mjesec, vlastita izrada (izvor: osobni arhiv 2021.)

Slika 7: Prizor iz bajke Svađa u bajkovitoj šumi (izvor: Igor Mohorič Bonča, 2017.)

Slika 8: Prizor iz bajke Svađa u bajkovitoj šumi (izvor: Igor Mohorič Bonča, 2017.)

Zbog epidemiološke situacije u zemlji, glazbena bajka »Palček Piskalček« snimljena je i prikazana djeci putem Zooma na kraju školske godine, a mogli su je pogledati također roditelji te ostala rodbina djece koja nastupaju.

Slika 9: Prizor iz glazbene bajke »Palček Piskalček« (izvor: osobni arhiv 2021.)

Slika 10: Ekipe neobaveznog izbornog predmeta umjetnost u školskoj godini 2020./21. (izvor: osobni arhiv 2021.)

Kratke isječke iz glazbene bajke »Palček Piskalček« možete pogledati na poveznicama ispod:

https://youtu.be/EJqdM_cbeas

<https://youtu.be/9c1PLdKGfTA>

<https://youtu.be/sJywqtaa2NQ>

<https://youtu.be/pkAPPhLzFog>

(izvor: osobni arhiv 2021.)

3. Zaključak

Kao jedna od mentorica neobaveznog izbornog predmeta umjetnost mogu tvrditi da djeca svake godine vole pohađati ovaj predmet. Stječu mnoga iskustva koja im pomažu rasti na svim područjima. Manje samopouzdana postaju samopouzdaniji jer su uspješni, a to jača njihovu pozitivnu sliku o sebi. Među djecom stvaraju se iskrena prijateljstva, što je neprocjenjivo, a svake godine rastajemo se puni lijepih dojmova i oduševljeni onime što smo zajedno stvorili.

4. Izvori i literatura

- [1.] Grčko kazalište. *Wikipedija, slobodna enciklopedija*. Preuzeto iz https://sl.wikipedia.org/wiki/Gr%C5%A1ko_gledali%C5%A1%C4%8De#Koreni_ne
- [2.] MIZŠ, (2018) Kurikulum. Program osnovne škole. Ljubljana: Ministarstvo obrazovanja i športa, Zavod Republike Slovenije za obrazovanje.
- [3.] MIZŠ (2021) Nastavni planovi. Preuzeto iz https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/izbirni/Neobvezni/Umetnost_izbirni_neobvezni.pdf
- [4.] Povijest umjetnosti. *Wikipedija, slobodna enciklopedija*. Preuzeto iz https://sl.wikipedia.org/wiki/Zgodovina_umetnosti
- [5.] SSKJ. Slovar slovenskega knjižnega jezika. Preuzeto iz https://fran.si/130/sskj-slovar-slovenskog-knjiznega-jezika/3608176/umetnost?page=4096&FilteredDictionaryIds=130&Query=*&View=2
- [6.] Umjetnost. *Wikipedija, slobodna enciklopedija*. Preuzeto iz <https://sl.wikipedia.org/wiki/Umetnost>